

JUSTIITS- JA DIGIMINISTEERIUM

Sotsiaalministeerium
info@sm.ee

Teie 27.08.2026 nr 1.2-2/78-1,
SOM/26-0948/-1K

Meie 28.09.2026 nr 8-2/6207

Puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu koostamine

Lugupeetud minister

Sotsiaalministeerium on esitanud Justiits- ja Digiministeeriumile koostööks puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduse (PISTS) muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. Justiits- ja Digiministeerium (JDM) koostööks eelnõu märkustega.

I. Sisulised märkused

- Eelnõu § 1 punktiga 4 (kavandatud PISTS § 2² lõike 4 punkt 2)** nähakse ette, et lapse ja vanaduspensioniealise inimese puude raskusastme tuvastamise taotlusele kantakse muu hulgas andmed elutingimuste kohta. JDM-i hinnangul on andmed elutingimuste kohta liialt lai mõiste, mille alla võib mahtuda nii see, mitmendal korral isik elab, kui ka teave eluruumi seisukorra kohta. Samuti on meie hinnangul samadel põhjustel liiga lai ka kehtiva PISTS § 2³ lõike 6 punktis 5 nimetatud „elukeskond“. Eeltoodust tulenevalt palume andmekategooriat täpsustada.
- Lisaks nähakse **eelnõu § 1 punktiga 4 (kavandatud PISTS § 2² lõike 4 punkt 4)** ette, et lapse ja vanaduspensioniealise inimese puude raskusastme tuvastamise taotlusele kantakse muu hulgas pere- või eriarsti ja teiste spetsialistide andmed. Leiame ka siin, et andmed on liiga lai mõiste, mille alla võivad kuuluda nii üldandmed kui ka eriliiki isikuandmed. Ilmselt on silmas peetud üldandmeid, et oleks võimalik arstiga ühendust võtta. Palume eelnõus täpsustada, millist andmekategooriat siin silmas on peetud.
- Eelnõu § 1 punkt 9 (kavandatud PISTS § 2⁵ lõike 5)** kohaselt peab Sotsiaalkindlustusamet (SKA) avaldama Euroopa puudega inimese kaardi väljastamise, sealhulgas kehtivusaja lõppemisel uue kaardi saamise, asendamise ja kehtetuks tunnistamise tingimused ning korra tasuta selgel ja kergesti ligipääsetaval viisil. Selgitame, et kui tingimuste ja korra avaldamine on osa haldusmenetluse seaduses sätestatud haldusorgani teavitamise kohustusest, ei ole vaja rõhutada, et see peab toimuma tasuta, sest haldusmenetlus on üldreegli kohaselt tasuta toimuv menetlus. Lisaks on ebaselge, mida mõeldakse tingimuste ja korra avaldamise all. Seletuskirjas on vaja seda täpsemalt avada (näiteks kus tingimused ja kord avaldatakse ning kellele ja mis eesmärgil). Seletuskirja täpsustamine aitab ka selgitada, kas tegemist on teavitamiskohustuse osaga või mitte. Palume eelnõu vastavalt muuta.
- Eelnõu § 1 punktis 9 (kavandatud PISTS § 2⁵ lõike 8)** sisalduva volitusnormi kohaselt kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega Euroopa puudega inimese kaardi füüsilise ja digitaalse vormi, tehnilise kirjelduse ja nende kantavate andmete loetelu, väljastamise ja kehtetuks tunnistamise korra. Kuna kaardile kantakse ka isikuandmed ja seejuures igasugune isikuandmete töötlemine kujutab endast põhiõiguste riivet, mille raamid tuleb ette näha seadusega, siis palume seletuskirjas välja tuua, millisest seaduse sättest tuleneb isikuandmete töötlemise alus.

5. **Eelnõu § 1 punktiga 12 (kavandata PISTS § 2⁸ lõige 5)** sätestatakse, et valideerimise käigus töödeldavate isikuandmete säilitamisele ning muudele andmekaitse- ja turvameetmetele kohaldatakse Euroopa Liidu õigusaktides sätestatud nõudeid. Seletuskirja (lk 5) kohaselt on mõeldud Euroopa Liidu õigusaktide all isikuandmete kaitse üldmäärust (IKÜM) ja käesoleva eelnõuga ülevõetavat direktiivi. Juhime tähelepanu, et IKÜM on otsekohalduv määrus, mis kohalduv igal juhul ning direktiiv võetakse üle käesoleva eelnõuga. JDM-i hinnangul tuleb kavandatud lõige eelnõust välja jätta. Sama märkus kehtib ka eelnõu § 2 punkti 6 (kavandata liiklusseaduse § 167³ lõige 5) kohta.
6. **Eelnõu § 1 punktiga 13 (kavandata PISTS § 2⁹ lõige 2)** sätestatakse, et vaid teatud juhtudel tuleb Euroopa puudega inimese kaardi kasutajat teavitada kaardi kehtetuks tunnistamisest. Palume siiski veel kord kaaluda, kas kaardi kehtetuks tunnistamisest ei tuleks kasutajat teavitada ka teistel juhtudel, eriti näiteks kaardi kuritarvitamise olukorras.
7. **Eelnõu § 1 punktiga 14 (kavandata PISTS § 2¹⁰ lõige 3)** nähakse ette, et SKA teavitab teise Euroopa Liidu liikmesriigi pädevat asutust selle liikmesriigi väljastatud Euroopa puudega inimese kaardi tõsisest süstemaatilise kuritarvitusest, kui selline teavitamine on vajalik Euroopa Liidu õigusaktidest tuleneva kohustuse täitmiseks. Eelnõust ega seletuskirjast ei nähtu, milliseid Euroopa Liidu õigusakte ja milliseid neis sisalduvaid kohustusi on silmas peetud. Palume seletuskirja selles osas täiendada. Sama märkus kehtib ka eelnõu § 2 p 8 (kavandata liiklusseaduse § 167⁵ lõige 3) kohta.
8. **Eelnõu § 1 punktiga 14 kavandatavad PISTS § 2¹⁰ lõiked 3 ja 4** on omavahel seotud normid, mis reguleerivad teabe vahetamist Euroopa puudega inimese kaardi kuritarvitamise kohta. Samas on sätete sõnastused erinevad – SKA teavitab teist riiki kaardi tõsisest süstemaatilise kuritarvitusest, kui selline teavitamine on vajalik Euroopa Liidu õigusaktidest tuleneva kohustuse täitmiseks, seevastu teine liikmesriik teavitab SKA-d üksnes kuritarvitusest. Lisaks ei ole eelnõu pinnalt üheselt arusaadav, mida peetakse silmas kaardi kuritarvitamise alla. Kuivõrd see toob inimesele kaasa olulised tagajärjed (kaardi kehtetuks tunnistamise), peab olema ka selge, millisel juhul tagajärjed saabuda võivad. Palume seletuskirjas täpsustada, mida kuritarvitamise all silmas peetakse.
9. **Eelnõu § 1 punkti 14 (kavandata PISTS § 2¹⁰ lõige 5)** kohaselt on SKA-l õigus saada riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutustelt, korrakaitseorganilt, avalik-õiguslikult juriidiliselt isikult ning eraõiguslikult isikult andmeid ja dokumente Euroopa puudega inimese kaardi kehtetuks tunnistamise otsustamiseks või teise liikmesriigi pädeva asutuse teavitamiseks. Kõnealuse sätte alusel ei selgu, millises menetluses hakkab SKA tuvastama, kas Euroopa puudega inimese kaart on vaja kehtetuks tunnistada. Kui vastav tuvastamine toimub riikliku järelevalve menetluses, siis tuleb seaduses ette näha andmete saamise õigus üksnes juhul, kui liiguvad ka isiku terviseandmed vms andmed, mille puhul on seaduses loetletud asutused, kellele on tagatud juurdepääs nimetatud andmetele. Kui terviseandmeid kõnealuses menetluses ei töödelda ning tegemist on järelevalvemenetlusega, siis vastavat sätet eelnõus ette näha ei ole vaja. Sama märkus kehtib ka eelnõu § 2 p 8 (kavandata liiklusseaduse § 167⁵ lõige 5) kohta. Palume eelnõu vastavalt muuta.
10. **Eelnõu § 1 punktiga 15 (kavandata PISTS § 2¹¹)** sätestatakse Euroopa puudega inimese kaardi menetluses isikuandmete töötlemine. Kavandatava PISTS § 2¹¹ lõige 1 sätestab, et SKA-l on õigus töödelda Euroopa puudega inimese kaardi väljaandmiseks, asendamiseks, kehtetuks tunnistamiseks ning kaardi kasutamise üle järelevalve tegemiseks vajalikke isikuandmeid. Juhime tähelepanu, et järelevalve teostamine toimub korrakaitseseaduse alusel ning isikuandmete töötlemise eraldi alust selleks ette nägema ei pea, välja arvatud andmete puhul, millele juurdepääs on seadusega piiratud, st seaduses on loetletud asutused ja isikud, kellel on juurdepääs vastavatele andmetele. Sellisteks andmeteks on näiteks terviseandmed, maksusaladuse ja pangasaladusega kaetud andmed. Juhul kui käesoleval juhul selliseid andmeid järelevalves ei töödelda, puudub vajadus kõnealuse sätte järele. Juhul aga kui järelevalves töödeldakse selliseid andmeid, tuleb andmekategooriat kitsendada ja tuua välja konkreetselt näiteks terviseandmed vms. Sama märkus kehtib ka eelnõu § 2 p 9 (kavandata liiklusseaduse § 167⁶ lõige 1) kohta. Palume eelnõu vastavalt muuta.
11. **Eelnõu § 1 punktiga 15 (kavandata PISTS § 2¹¹ lõige 3)** sätestatakse, et näokujutist või fotot ei või kasutada muul eesmärgil, välja arvatud juhul, kui selline õigus tuleneb seadusest. Seletuskirja (lk 16) kohaselt nähakse sellega ette andmete minimaalsuse põhimõte, mille kohaselt võib isikuandmeid edastada üksnes ulatuses, mis on vajalik konkreetse eesmärgi saavutamiseks.

Sellega tagatakse, et Euroopa puudega inimese kaardi menetluses kogutud andmete töötlemine on proportsionaalne ning kooskõlas isikuandmete kaitse üldmääruse (EL) 2016/679 põhimõtetega. Juhime tähelepanu, et IKÜM kohaselt tohib andmeid töödelda üksnes selleks ette nähtud eesmärgil, seega kui eelnõuga on ette nähtud, et näokujutist või fotot tohib töödelda üksnes puudega inimese kaardi väljastamiseks või asendamiseks, siis sellest tulenevalt ei tohigi juba neid andmeid muuks otstarbeks kasutada. Eeltoodust tulenevalt puudub kavandatud lausel iseseisev õigusmõju ning see tuleb eelnõust välja jätta. Sama märkus kehtib ka eelnõu § 1 punktiga 15 kavandatud PISTS § 2¹¹ lõike 5 kohta, mis näeb ette, et sama paragrahvi lõikes 4 nimetatud andmeid võib edastada üksnes ulatuses, mis on vajalik asjaomase eesmärgi saavutamiseks. Palume eelnimetatu eelnõust välja jätta.

- 12. Eelnõu § 1 punktiga 15 (kavandatav PISTS § 2¹¹ lõige 4 punkt 4)** nähakse muu hulgas ette, et SKA-I või muul kaardi väljaandmiseks, kehtetuks tunnistamiseks või kaardi kasutamise üle järelevalve tegemiseks pädeval haldusorganil on õigus edastada menetluses kogutud isikuandmeid kolmandale isikule, teisele haldusorganile, korrakaitseorganile või välisriigi pädevale asutusele, kui see on vajalik kaardi väärkasutuse või süstemaatilise kuritarvituse ennetamiseks. Palume seletuskirjas põhjendada andmete edastamise vajalikkust kuritarvituse ennetamiseks. Sama märkus kehtib ka eelnõu § 2 p 9 (kavandatav liiklusseaduse § 167⁶ lõige 2 punkt 4) kohta.
- 13.** Seletuskirja osas „Seaduse rakendamisega seotud riigi ja kohaliku omavalitsuse tegevused, eeldatavad kulud ja tulud“ palume täpsemalt selgitada, milliseid arendusi ja millistes süsteemides on vaja teha. Samuti palume täpsustada, kas luuakse ka täiesti uusi süsteeme. Kui jah, siis palume põhjendada, miks ei ole võimalik olemasolevaid süsteeme taaskasutada.

II. Märkused eelnõu mõju kohta

- 14.** Juhime tähelepanu, et seletuskirjas on halduskoormuse ja töökoormuse mõisted kohati segamini. Avaliku sektori asutuste puhul on asjakohane rääkida töökoormusest, mitte halduskoormusest. Palume seletuskirja selles osas üle vaadata ja ühtlustada.
- 15.** Seletuskirja mõjude osas on peamised mõjud ja sihtrühmad üldjoontes tuvastatud ning mõju suund põhjendatud. Samas jääb analüüs valdavalt kvalitatiivseks ning mõju kirjeldus üldsõnaliseks. Seletuskirjas on sisuliselt avamata mõju puuetega inimestele (eraldi raskusastme tuvastamise ja tähtaja pikendamise osas). Samuti ei ole selge, millele tuginedes on seletuskirjas (lk 30) hinnatud kavandatavate muudatuste mõju ulatust keskmiseks. Palume täiendada seletuskirja mõjude osa, selgitades konkreetselt kavandatavate muudatuste mõju ning põhjendada mõju ulatuse hinnangut. Lisaks palume hinnata mõjusid ka infoühiskonnale ja e-riigile.

Palume arvestada ka käesoleva kirja lisades esitatud eelnõu ja seletuskirja failis jäljega tehtud märkustega.

Vastavalt Vabariigi Valitsuse reglemendi § 6 lõikele 5 palume eelnõu esitada Justiits- ja Digiministeeriumile täiendavaks kooskõlastamiseks pärast praegusel kooskõlastamisel saadud arvamuste läbivaatamist ja vajaduse korral eelnõu parandamist, et enne eelnõu Vabariigi Valitsusele esitamist kontrollida selle vastavust hea õigusloome ja normitehnika eeskirjale.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Liisa-Ly Pakosta
justiits- ja digiminister

Lisad:

1. Eelnõu Justiits- ja Digiministeeriumi märkustega.
2. seletuskiri Justiits- ja Digiministeeriumi märkustega.

Kristel Soodla 56872650
kristel.soodla@justdigi.ee
Helen Uustalu
Mari Käbi
Elsa Leiten